
NOU 2011:6 "Et åpnere forskningssystem" Fagerbergutvalgets innstilling

Bakgrunn

I St.meld. nr. 30 (2008-2009) *Klima for forskning* legges det opp til at det skal settes ned et ekspertutvalg som skal gi råd om bedre måloppnåelse i forskningspolitikken. Utvalget, som fikk professor Jan Fagerberg som leder, ble oppnevnt 13.11.2009 med følgende mandat:

Utvalgets arbeid skal gi et bedre grunnlag for å vurdere status i forhold til de forskningspolitiske målene i St.meld. nr. 30 (2008-2009) *Klima for forskning*, om det er godt samsvar mellom ressursinnsats og resultater, og om systemet og virkemidlene er godt utformet og effektive. Utvalget skal rette særlig oppmerksomhet mot de tverrgående målene. Utvalget skal foreslå endringer som fører til høyest mulig samfunnsøkonomisk nytte i bred forstand av den offentlig finansierte forskningen. Utvalget skal ta utgangspunkt i at det offentlige også har et ansvar for langsiktig kompetansebygging i samfunnet og for grunnforskning. Innenfor rammen av de ni overordnede målene for norsk forskning som regjeringen og Storting har satt, skal utvalget drøfte sammenhengen mellom mål, ressurser og resultater for offentlig finansiert forskning og gi råd om:

- det er behov for endringer i den offentlige finansieringen, med særlig henblikk på de fire hovedstrømmene angitt nedenfor, som kan gi høyere kvalitet i forskningen og bedre utnyttelse av ressursene knyttet til de ni forskningspolitiske målene
- hvordan myndighetene, i lys av samfunnets behov, kan utvikle et bedre grunnlag for kritisk å vurdere ressurstilgang og rekruttering i forskningen
- gode overordnede resultatmål og indikatorer for offentlig finansiering av forskning, herunder hensiktsmessige mellomliggende indikatorer for årlig rapportering
- hvilke prinsipper som bør ligge til grunn og hvilke endringer som eventuelt bør gjennomføres for at mål- og resultatstyring bedre kan anvendes som styringsverktøy i forskningspolitikken.

Utvalget skal utrede økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene, jf. Utredningsinstruksen.

Utvalget leverte sin innstilling til Kunnskapsdepartementet 2.5.2011. Departementet sendte den til høring 30.5, med 20.10. som frist. Utredningen følger som vedlegg 1.

Høring ved universitetet

Fagerbergutvalgets innstilling har vært drøftet i flere sammenhenger ved universitetet. I prosessen med utredningsarbeidet var også utvalgslederen i møte med universitetets forskningsutvalg og presenterte arbeidet.

Forslag til høringsuttalelse fra Universitetet i Bergen følger som vedlegg 2. Universitetets forskningsutvalg drøftet et foreløpig forslag til høringsuttalelse i møte 6.oktober. En oppsummering fra forskningsutvalget følger som vedlegg 3.

Det foreløpige forslaget ble sendt til høring hos fakultetene, Studentparlamentet og tjenestemannsorganisasjonene. Det humanistiske, Det matematisk-naturvitenskapelige, Det medisinske- odontologiske og Det psykologiske fakultet har sendt kommentarer, disse følger som samlet vedlegg 4. I vedlegg 3 finnes kommentarer fra Det juridiske fakultet, sendt til forskningsutvalgets drøftingsmøte. Kommentarer fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet finnes også som kommentar til oppsummeringen fra forskningsutvalget i vedlegg 3. Kommentarer fra Studentparlamentet er vedlegg 5.

Om kommentarene til høringsutkastet

Fakultetene og forskningsutvalget stiller seg i hovedsak positiv til Fagerbergutvalgets utredning.

Kommentarene og innspillene følger i all hovedsak oppsettet fra høringsuttalelsen med vekt på følgende seks hovedforslag i utredningen.

Stor, fri og åpen konkurransearena i Forskningsrådet

Både forskningsutvalget og fakultetene gir sterk støtte til forslaget om styrking av Fri prosjektstøtte (FRIPRO) i Forskningsrådet for alle fagområder og til at YFF ordningen skal fortsette.

Større deler av midlene til helseforskningen og utvalgte departementers støtte til institutter kanaliseres direkte til åpne nasjonale konkurransearenaer

Det er delte meninger om forslaget fra Fagerbergutvalget om at større deler av midlene til helseforskning skal kanaliseres direkte til åpne nasjonale konkurransearenaer, gjennom Forskningsrådet eller et nasjonalt helseforskningsråd.

Det medisinsk- odontologiske og Det psykologiske fakultet argumenterer mot forslaget i utredningen om at en større andel av forskningsressursene som går til de regionale helseforetakene bør fordeles gjennom nasjonale kanaler og blir gjenstand for åpen konkurranse. Fakultetene vektlegger at midlene som gis til medisinsk- og helsefaglig forskning gjennom regionale helseforetak er svært viktige og fremmer viktig samarbeid mellom universitetet og helseforetakene.

Styrking av resultatbasert finansiering på institusjonsnivå

Det gis ikke støtte til utvalgets forslag om at en større andel av midlene fra departementet skal inngå i den resultatbaserte omfordelingen. Derimot gis det støtte til at rammen for RBO i dagens modell åpnes.

En midlertidig prøveordning for kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere (Forskerfunn)

Det er ulike oppfatninger om bevilgninger av midler til aktive forskere. Ideen om Forskerfunn er vurdert som positiv ut fra at belønning og insentiver er viktig for forskerne, men samtidig er det ulike vurderinger av ønskeligheten av at driftsmidler automatisk skal gå direkte til forskere.

Opptrapping av forskerutdanningen

Det er uttrykt stor støtte til opptrapping av forskerutdanningen. Det pekes også på behov for å øke omfanget av postdoktorstillinger.

Forskningsbarometer

Det er ingen støtte, hverken i forskningsutvalget eller blant fakultetene til å bevilge midler til et forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd for å utvikle et forskningsbarometer.

Om forslaget til høringsuttalelse

Det vises til vedlegg 2, med forslag til universitetets høringsuttalelse. I uttalelsen er de seks hovedpunktene i utredningen kommentert. Det er lagt vekt på å se forslagene i sammenheng med universitetets egen strategi og gi støtte til forslag som er i tråd med denne. Det er videre lagt vekt på få frem hvor vurderingene er ulike.

Universitetsdirektørens kommentarer

Det er bred enighet i om at de viktigste forslagene i Fagerbergutvalgets utredning støttes, selv om det er ulike syn på enkelte av Fagerbergutvalgets forslag. Dette kommer særlig til

uttrykk i spørsmålet om større deler av midlene til helseforskningen skal kanaliseres direkte til åpne nasjonale konkurransearenaer. Det er viktig å understreke betydningen av samarbeidet med det regionale samarbeidsorganet og med helseforetakene om forskning og bruk av infrastruktur. Universitetets forskning innenfor medisin- og helsefag er styrket med midler fra det regionale foretaket. Samtidig er det viktig å arbeide for større og åpne arenaer for konkurranse, og nasjonale og internasjonale konkurransearenaer vurderes som særlig viktige. Dette vektlegges også i universitetets strategi.

Med dette fremmes følgende forslag til

vedtak:

1. Styret slutter seg til det fremlagte forslag til høringsuttalelse med de justeringer som kom frem i møtet.
2. Rektor og universitetsdirektør får fullmakt til å gi høringsuttalelsen den endelige utformingen.

Vedlegg:

1. NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem
2. Forslag til høringsuttalelse
3. Oppsummering fra forskningsutvalgets behandling
4. Høringsuttalelser
5. Uttalelse fra Studentparlamentet

11.10.11/BEA

Fagerbergsutvalgets innstilling:

<http://www.regjeringen.no/pages/16370844/PDFS/NOU201120110006000DDDPDFS.pdf>

Utkast

Høringsuttalelse fra Universitetet i Bergen til NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem – Fagerbergutvalgets innstilling

Universitetet i Bergen mener Fagerbergutvalgets utredning er interessant og har viktige forslag. Punktvis kommenteres utvalgets seks hovedforslag. Andre forslag i utredningen kommenteres til slutt.

Stor, fri og åpen konkurransearena i Forskningsrådet

Universitetene har lenge etterlyst en styrking av Fri prosjektstøtte (Fripro) i Forskningsrådet. Stor søkning og begrensede midler har ført til lav tilslagsprosent (10 %) og støtteverdige prosjekter med høye karakterer har ikke fått støtte. UiB etablerte ordningen *Friforsk* fra 2006, med 5-10 mill. kroner årlig. Fra *Friforsk* har prosjektledere kunnet få midler til å videreutvikle prosjekter med sikte på ny søknad. UiB er positiv til statsbudsjettets forslag om økning på 100 mill. kroner til Fripro. Tiden er overmoden for å styrke budsjettrammene for den frie forskningen. Dette vil bidra til økt fornyelse, høyere kvalitet og mer publisering og sitering.

UiB støtter etableringen av en stor, fri og åpen konkurransearena i Forskningsrådet.

UiB støtter ikke forlaget om at YFF-ordningen bør legges ned. YFF skal stimulere til å velge forskning som karrierevei og å hjelpe yngre, talentfulle forskere til å nå internasjonal toppklasse. Ordningen bør heller styrkes enn avvikles. Med årlige utlysninger kan ordningen utvikles til å bli en god arena som kan øke suksessraten for unge norske forskere i ERC Starting Grants og senere ERC Advanced Grants.

Større deler av midlene til helseforskningen og utvalgte departementers støtte til institutter kanaliseres direkte til åpne nasjonale konkurransearenaer

I 2010 fordelte helseforetakene 2.1 mrd. kroner til helseforskning, mens Forskningsrådet fordelte 661 mill. kroner (eller 24 %). Fagerbergutvalget foreslår at en større andel av de ressursene som i dag fordeles gjennom regionale helseforetak, blir gjenstand for åpen konkurranse gjennom Forskningsrådet eller et eget nasjonalt helseforskningsråd. Utvalget mener dagens ordning ikke er effektiv og at det bør være nasjonal konkurranse for å sikre at de beste forskningsprosjektene får tildeling.

Gjennom de regionale samarbeidsorganene er det bevilget betydelige og viktige ressurser til helseforskning som har fremmet forskningssamarbeid på regionalt nivå og oppbygging av felles infrastruktur og økt antall doktorgrader. For forskningen ved et internasjonalt anerkjent forskningsuniversitet, er det imidlertid særlig viktig med konkurranse nasjonalt og internasjonalt. Det gjelder også helseforskningen. Det er i konkurranse med de beste forskningsmiljøene nasjonalt og internasjonalt, at kvalitet i forskning best bedømmes og fremmes.

Ved UiB er det ulike syn på forslaget til Fagerbergutvalget på dette punktet. Det medisinsk-odontologiske og Det psykologiske fakultet, som også i størst grad har regionale forskningsmidler, ønsker at de regionale samarbeidsorganene fortsatt skal fordele forskningsmidlene fra Helse- og omsorgsdepartementet. Alle ønsker større satsing på den samlede medisin- og helsefaglige forskningen, også i Forskningsrådet. Universitetet i Bergen mener prinsipielt at det er riktigst med nasjonale og internasjonale konkurransearenaer. Vi støtter at Norges forskningsråd får større ansvar for forvaltning av forskningsmidler til helse- og medisinsk forskning. Da kan helseforskningen i sterkere grad ses i sammenheng med annen forskning, som grunnforskning som skjer innenfor ulike felt, som life sciences og velferdsforskning. Dette vil også være en fordel for større nasjonale prosjekter. Det vurderes ikke som heldig å etablere et eget helseforskningsråd.

UiB mener NORAD og Utenriksdepartementets midler til utviklingsforskning i større grad bør kanaliseres via Forskningsrådet. Det kan åpne muligheter for mer tverrfaglig samarbeid i utviklingsforskningen og mer samarbeid med forskningsinstitusjoner i utviklingsland.

Styrking av resultatbasert finansiering på institusjonsnivå

Utvalget vektlegger at det er vanskelig å si noe sikkert om hvilket nivå resultatbasert omfordeling bør ha, bortsett fra at det ikke er ønskelig å omfordele en veldig stor del av bevilgningen. Videre hevdes det at resultatbasert finansiering bidrar til mer effektiv ressursutnyttelse og styrker vektleggingen på resultater og særlig publisering. Utvalget foreslår at RBO-ordningen styrkes med anslagsvis 290 mill. kroner. I følge utvalget er den norske ordningen relativt beskjeden, og den resultatbaserte finansieringen av forskningen har ikke økt på mange år, selv om produktiviteten har økt kraftig. Utvalget mener dette har svekket både ordningen og incentivene.

UiB ønsker generelt ikke en videre utbygging av de resultatbaserte indikatorene og støtter Fagerbergutvalgets påpekning om at rammen for resultatbaserte omfordelingen (RBO) blir åpnet, slik at det blir gitt mer ressurser med økning i oppnådde resultater.

Utvalget reiser spørsmål ved om EU-insentivene i RBO-ordningen har tilstrekkelig effekt fordi insentivene svekkes nedover i organisasjonen og gir lite eller ingen uttelling for forskere eller forskergrupper som genererer inntektene. Ved UiB overføres 75% av departementets resultatinntekter til fakultetene. Det er vektlagt at økte oppnådde inntekter skal videreføres til institutter og komme dem til gode som genererer inntektene. Prosjektledere som mottar støtte fra ERC Advanced eller Starting Grant får en forsterkning på 25 % til prosjektet. Ordningen skal stimulere til søkning til ERC og styrke grunnforskningsprosjektene som får støtte. UiB vil styrke deltakelsen i EU-forskningen og insentivstruktur skal drøftes i denne sammenhengen.

UiB mener EU-delen av RBO bør differensieres og gis dobbel uttelling for midler i prosjekter som koordineres av norske institusjoner. Dersom det hadde blitt betydelig større belønning for prosjekter som koordineres fra Norge, ville det oppmuntret universitetene og våre forskere til å gå tyngre inn i store prosjekter i EU-forskningen. Dette vil fremme kvalitet og økt internasjonalisering av norsk forskning.

En midlertidig prøveordning for kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere (Forskerfunn)

Utvalget foreslår en prøveordning for automatisk tildeling av driftsmidler til aktive forskere basert på grunnlag av publisering og avlagte doktorgrader. Målsettingen er at aktive forskere, som faller utenfor større ordninger eller tematiske programmer, får bedre forskningsvilkår.

I en merknad framgår det at tre av medlemmene i utvalget ikke støtter innføringen av en slik ordning. De mener ordningen er en uhensiktsmessig detaljstyring av bruk av institusjonenes midler. De ser det som uheldig at myndighetene gir tildelingsprinsipper på enkeltforskernivå og at hver institusjon på selvstendig grunnlag best kan vurdere hvordan midlene skal brukes for å oppfylle institusjonenes målsettinger.

Også ved UiB er det ulike syn på forslaget. Det er svært viktig å ha ordninger som gir muligheter for forskning til alle aktive forskere og driftsmidler til forskere. Forslaget vurderes som et positivt forslag for å få til gode ordninger som sikrer aktiv forskning og det kan gi incentiver i bredden av universitetet. Tiltaket bør også ses i sammenheng med ordningen med småforsk- midler som gjennom flere år har gitt grunnlag for faglig aktivitet og ny forskning. Hvordan ordningen med forskerfunn konkret praktiseres, vil det være best å drøfte ved institusjonene,

Opptrapping av forskerutdanningen

Utvalget skulle vurdere rekrutteringen til norsk forskning. Av flere grunner anbefaler utvalget at det settes som mål å utdanne 2000 doktorgradskandidater i Norge i år 2020, ved at det opprettes 1200 nye offentlige stipendiatstillinger de neste fire årene med en kostnad av 255 mill. kroner årlig. Det anbefales at det gjøres spesielle vurderinger for å sikre tilgangen på kompetente personer i teknologiske fag.

UiB støtter utvalgets forslag om at Norge skal utdanne 2000 kandidater i 2020 og er beredt til å ta vår del av løftet under forutsetning av fullfinansiering av kandidatene. UiB har tatt inngått i underkant av 200 nye doktorgradsavtaler de siste årene, etter en topp i 2006 med 273 avtaler. UiB vil anbefale at den nye forskningsmeldingen spesielt tar opp behovet i arbeidslivet for kandidater med samfunnsvitenskapelig og humanistisk doktorgrad, og at det ikke foretas bindende prioriteringer i politikkkutformingene før slike analyser foreligger.

UiB vil påpeke at det er stort behov for å øke antallet stillinger for postdoktorer. Det bør være et rimelig forholdstall mellom antallet stipendiat- og postdoktorstillinger. UiB har over tid arbeidet for å oppnå et forholdstall der det er en postdoktorstilling for tre stipendiatstillinger.

Forskningsbarometer

Fagerbergutvalget foreslår å etablere et forskningsbarometer for å vurdere tilstanden i norsk forskning ved å fokusere på sammenhengen mellom forskningsinnsats og -resultater. Utvalget foreslår at forskningsbarometeret suppleres med jevnlig kvalitative vurderinger bygd på evalueringer gjennomført av Forskningsrådet. Utvalget foreslår at det utvides, og at det opprettes et forskningsprogram som ved hjelp av ulike faglige perspektiver og metoder analyserer den offentlige finansierte forskningen og dens anvendelse. Utvalgets pilot viser at det å utarbeide et forskningsbarometer er et svært sammensatt spørsmål og utvalget har vist at det er nærmest umulig å utarbeide robuste barometre til bruk for mål- og resultatstyring.

UiB støtter ikke forslaget om å utvikle et forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd for å utvikle et forskningsbarometer.

Andre kommentarer

Utvalget er kritisk til sektorprinsippet som grunnleggende prinsipp i norsk forskning. Det er positivt at fagdepartementene tar ansvar for kunnskapsutviklingen innenfor sine felt, men det kan føre til at helheten blir summen av særinteressene. Seksten departementer finansierer forskning i Forskningsrådet, dette er en viktig forklaring på at tematisk styrt programforskning står sterkt i rådet. Det fører til uheldig styring av forskningen, reduserer rommet for utvikling av langsiktig, kunnskapsmessig mangfold i forskningen, og tematisk programforskning prioriteres i for sterk grad på bekostning av fri, forskerinitiert forskning. UiB støtter utvalgets syn om at detaljstyring av Forskningsrådet er uheldig og at det er mer hensiktsmessig å utforme sentrale mål for rådets virksomhet.

Utvalget mener satsing på humaniora er viktig for den langsiktige kunnskapsmessige beredskapen for videre utvikling av kunnskapssamfunnet. Humanistisk forskning trengs å styrkes fordi den i stor grad har falt utenfor de tematiske satsingene i Forskningsrådet. UiB støtter utvalgets synspunkt om betydelig styrking finansieringen av humanistisk forskning.

Fagerbergutvalget er møtt med kritikk for at det er for liten oppmerksomhet i utredningen om de samfunnsmessige effektene forskningen har over tid. Utvalgets mandat var å finne fram til bedre redskaper for å måle disse effektene. UiB erkjenner at dette er vanskelig, og at det er effekter av forskningen som ikke på noen lett måte kan kvantifiseres i enkle parametre.

VEDL. SAK NR: 65 - 3
STYREMØTE 20/10 2011

**Oppsummering av diskusjon i Forskningsutvalget 6. oktober 2011 om høringsuttalelsen til
NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem - Fagerbergutvalgets utredning**

Innholdsfortegnelse

1	Generelt	3
2	Stor, fri og åpen konkurransearena i Forskningsrådet	3
3	Større deler av midlene til helseforskningen og utvalgte departementers støtte til institutter kanaliseres direkte til åpne nasjonale konkurransearenaer.....	3
4	Styrking av resultatbasert finansiering på institusjonsnivå	4
5	En midlertidig prøveordning for kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere (Forskerfunn) ...	4
6	Opptrapping av forskerutdanningen	5
7	Forskningsbarometer	5
8	Andre kommentarer	5
9	Vedlegg	6
9.1	Fagerbergutvalgets utredning. Uttalelse fra Det juridiske fakultet.....	6
9.2	Uttalelse fra Håvard Haarstad (Gruppe B) om Fagerbergutvalget utredning.....	8

1 Generelt

Innledningsvis pekte enkelte av utvalgets medlemmer på at mange miljøer hadde store forventninger til utvalgets arbeid. Fagerberg og Sandmo var lydhøre da de besøkte UiBs Forskningsutvalg, men rapporten er skuffende fordi den ikke følger opp sitt mandat om å gå nærmere inn på hele det norske forskningssystemet, men kun utvalgte deler. Fagerbergutvalget går bl.a. ikke inn på forhold som knytter seg til instituttsektoren og sier lite om helseforskning. Utredningen preges i tillegg av språk når det gjelder foreslåtte tiltak med forslag som spenner mellom generelle tiltak på et overordnet plan til detaljerte ordninger for enkeltforskere.

2 Stor, fri og åpen konkurransearena i Forskningsrådet

Utvalget sluttet seg til prinsippet om styrking av Fripro i Forskningsrådet, men påpekte et visst behov for avklaring om styrking av fri prosjektstøtte gjaldt innenfor de fagsøylene som det er tradisjon for i forskningsrådet eller uavhengig av fagsøylene.

Det ble hevdet at høringsuttalelsen i helhet burde gjennomgås for å ikke framstå som inkonsistent ved å argumentere både for sektorfinansiering og for frie midler.

Ingen motforestillinger kom fram mht at UiB ønsker at YFF ordningen skal fortsette.

3 Større deler av midlene til helseforskningen og utvalgte departementers støtte til institutter kanaliseres direkte til åpne nasjonale konkurransearenaer

SV er enig i at mer av helseforskningsmidlene bør kanaliseres gjennom nasjonal konkurranse, og er derfor langt på vei enig med det som står i høringsutkastet.

MOF sin representant argumenterte mot forlaget i høringsuttalelsen om at en større andel av forskningsressursene som går til de regionale helseforetakene blir gjenstand for åpen konkurranse. I tillegg til det prinsipielle, så kom det fram at forslag til høringsuttalelsen var for negativ mht betydningen av helseforskningsmidlene. Det ble hevdet at samarbeidet mellom UiB og helseforetakene har vært en suksess, ikke minst med tanke på oppbygging og utnyttelse av infrastruktur samt mulighetene til å etablere fleksible og lokale tilpasninger. Helseforetakene og sektorprinsippet har tilført helseforskningen større midler enn den ellers ville ha fått. Midler fra helseforetakene har styrket den kliniske forskning på en uovertruffen måte. Helseforetakene går inn med strategiske midler på andre prioriterte områder enn Forskningsrådet.

Videre ble det presisert at det er nødvendig med et «både og» i organiseringen og finansieringen av helseforskningen. Vi trenger både Forskningsrådet og helseforetakene, både nasjonale og regionale midler. Dette er to arenaer som gjensidig kan styrke hverandre og den samlede helseforskningen i Norge.

Det ble uttrykt at det ikke var ønskelig å omfordele midler fra helseforetakene til Forskningsrådet. Slik styrking måtte eventuelt skje ved ekstratildelinger til Forskningsrådet.

Det ble etterlyst dokumentasjon på at regionale midler svekket forskningskvaliteten og interessen for å søke midler nasjonalt og internasjonalt. Følgende tekst ble foreslått strøket:

Tilgangen til regionale forskningsmidler kan bidra til mindre interesse for å søke midler på nasjonale og særlig internasjonale arenaer, der det er mer omfattende søknadsprosesser og mer krevende prosjektdrift. Dette kan gå ut over forskningens kvalitet og omfang slik at forskningen hverken bygger opp tilstrekkelig kompetanse eller gir rom for nye investeringer eller nødvendige og langsiktige satsinger. Også omfanget av deltakelse i internasjonale nettverk kan svekkes. Noen prosjekter som får ressurser lokalt, ville trolig ikke fått støtte på en nasjonal eller internasjonal konkurransearena fordi kvaliteten ikke er høy nok.

I diskusjonen uttrykte PSYK sterk støtte til MOF sine synspunkt. Hva de andre fakultetene angår så ble det av flere fakultet (MN JUS) uttrykt at MOF burde legge premissene for UiBs uttalelse på dette punktet. SV mener at det er rett at de helsefaglige miljøenes synspunkter kommer klart til syne i UiBs uttalelse.

Det ble stilt spørsmål om hvorfor ikke forskningsbevilgninger fra flere departementer enn HoD og UD var behandlet i utvalget og i høringsuttalelsen. Hvis midler fra NORAD skal omtales ble det foreslått at det utdypes.

Følgende setning ble foreslått strøket eller skrevet om:

En slik endring bør gjennomføres slik at SIU, som administrerer samarbeidsprogram med utviklingsland for norske universiteter og høyskoler, opprettholder sin funksjon og kompetanse for samarbeid med forsknings- og utdanningsinstitusjoner i Norges samarbeidsland i sør.

4 Styrking av resultatbasert finansiering på institusjonsnivå

Utvalget diskuterte eventuell videre utbygging av de resultatbaserte indikatorene i tildelingen av ressurser. Fra SV og JUS ble det uttrykt skepsis til videre utbygging. MOF og MATNAT vil vurdere dette mer inngående og utdypende synspunkt vil komme i høringen fra fakultetene. Det ble samtidig uttrykt at institusjonene har stort behov for forutsigbarhet i tildelingene fra departementet, og ønsker større frihet til å etablere incentivordninger i tråd med egne fagtradisjoner.

SV ser helt klart det positive i incentivsystem for tildeling av midler, men mener at det må utøves varsomhet og at store deler av grunnfinansieringen bør være holdt utom denne typen system.

5 En midlertidig prøveordning for kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere (Forskerfunn)

Ideen ble vurdert som positiv ut fra at belønning og insentiver er viktig for forskerne. Noe ulikt syn framkom mht gjennomføring av incentivmodellen. Det ble oppfattet som problematisk hvis dette var midler som skulle gå direkte til forsker. Viktig med en avklaring av kriterier for tildeling og ledelsens rolle.

6 Opptopping av forskerutdanningen

Bakgrunnen for å sette 2000 som mål for doktorgradsutdanningen burde vært nærmere redegjort for.

Referansen til Danmark ble anbefalt strøket fra høringsuttalelsen.

Studentene tok til orde for at studentaktiv forskning som et tiltak for å styrke rekruttering til forskerutdanningen bør omtales i høringsuttalelsen.

Forholdstall mellom antall stipendiater og postdoktorer ble problematisert. Gruppe B var forhindret fra å møte, men vararepresentanten hadde sendt inn egne kommentarer på e-post (se vedlegg) som bl. a. pekte på om viktigheten at man tenker mer helhetlig omkring opptopping av forskerutdanningen:

Forskerutdanningen handler ikke lengre bare om doktorgradsstipender, men har blitt en lengre vei gjennom doktorgradsutdanning, postdoktorstilling og ulike rekrutteringsordninger deretter (som YFF, ERC Starting Grant, osv). Man må sikre at det er tilstrekkelig tilgjengelig finansiering i alle disse leddene, slik at talentfulle forskere ikke står uten muligheter etter endt doktor- eller postdoktorstilling og forsvinner fra den offentlige forskningen.

7 Forskningsbarometer

Utvalget støttet UiBs forslag om ikke å bevilge midler til et forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd for å utvikle et forskningsbarometer.

Språket i uttalelsen kunne imidlertid endres ved å påpeke at indikatorer er i bruk i sektorene allerede.

8 Andre kommentarer

Første setning i høringsuttalelsen ble foreslått strøket:

Utvalget er kritisk til sektorprinsippet som grunnleggende prinsipp i norsk forskning

Det ble også stilt spørsmål om humanistisk forskning skulle omtales eksplisitt

9 Vedlegg

9.1 Fagerbergutvalgets utredning. Uttalelse fra Det juridiske fakultet

Juridisk fakultet kan i all hovedsak slutte seg til høringsuttalelsen slik den er utformet. Vi vil gjerne presisere våre tilsluttende kommentarer i forhold til de seks hovedforslagene høringsuttalelsen behandler, og samtidig benytte anledningen til å nyansere et par poenger:

- 1) Om etableringen av en stor, fri og åpen konkurransearena i Forskningsrådet: Juridisk fakultet stiller seg fullt og helt bak tilslutningen til Fagerbergutvalgets innstilling på dette punktet, både mht behovet for å styrke budsjetttrammene for den frie forskningen og innsigelsene mot at YFF-ordningen legges ned.
- 2) Om kanalisering av helseforskningsmidler til åpne nasjonale arenaer: Det juridiske fakultet er i utgangspunktet enig i at balansen i bevilgningene til helseforskning bør endres i favør av Forskningsrådet, men hvor vidtgående balanseforskyvning som er nødvendig å gjennomføre er, slik vi ser det, det helsefaglige miljøet ved UiB nærmest til å vurdere. I den grad det er entydige signaler fra det helsefaglige miljøet på dette punktet, inkludert spørsmålet om opprettelsen av et eget helseforskningsråd, ser det juridiske fakultet det som naturlig at høringsuttalelsen fra UiB reflekterer disse.
- 3) Om styrking av resultatbasert finansiering på institusjonsnivå: Det juridiske fakultet slutter seg til den skepsis høringsuttalelsen uttrykker til videre utbygging av de resultatbaserte indikatorene i tildelingen av ressurser til universitetene. Fakultetet slutter seg også til at rammen for resultatbasert omfordeling (RBO) bør åpnes og vil anbefale at dette poenget i høringsuttalelsen løftes tydeligere fram, som et eget avsnitt.
- 4) Om kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere: Dette er et viktig punkt for rettsvitenskapelig forskning og det juridiske fakultet er glad for at høringsuttalelsen støtter flertallets syn på dette punktet. Innenfor rettsvitenskapen vil en slik ordning ikke bære preg av "detaljstyring". Utvikling av forskning innenfor viktige rettsområder skjer i dag i kraft av aktive enkeltforskere. Når mindretallet i Fagerbergutvalget betrakter en slik ordning som en uhensiktsmessig detaljstyring, mener det juridiske fakultet at det ikke tar tilstrekkelig høyde for eksisterende nyanser i vitenskapsfeltet og hvordan utviklingen innenfor enkeltvitenskaper skjer. Dette er for såvidt et generelt poeng som det juridiske fakultet vil komme tilbake til i neste punkt.
- 5) Om opptrapping av forskerutdanningen: Som en saksopplysning vil det juridiske fakultet gjøre oppmerksom på at nærmere 50 % av phd-kandidatene i rettsvitenskap ved Universitetet i København for øyeblikket er utenlandske. I og med at Fagerbergutvalget antakeligvis anser rettsvitenskap som "samfunnsfag" svekker dette faktum argumentasjonen i nederste avsnitt s. 5. Det juridiske fakultet vil videre påpeke at Fagerbergutvalgets unyanserte syn på "samfunnsvitenskapelig forskning", slik at dette begrepet omfatter både forskning i psykologi og rettsvitenskap, generelt er egnet til å svekke holdbarheten i argumentasjonen som føres. Det juridiske fakultet vil derfor oppfordre UiB til å være mer nyansert. Konkret vil fakultetet tilrå at anbefalingen øverst s. 6 omformuleres til at "UiB vil anbefale at den nye forskningsmeldingen spesielt tar opp behovet i arbeidslivet for kandidater med samfunnsvitenskapelig, herunder også juridisk og psykologisk, og humanistisk doktorgrad.."
- 6) Om Forskningsbarometer: Det juridiske fakultet konstaterer at høringsutkastet ikke bare er "skeptisk" eller "kritisk", men har tatt et klart standpunkt mot å utvikle et forskningsprogram i regi av NFR for å utvikle et forskningsbarometer. Begrunnelsen for å gå i mot Fagerbergutvalgets innstilling på dette punktet er piloten som viser at det i praksis viser seg nærmest umulig å utarbeide tilstrekkelig robuste

barometre til bruk for mål- og resultatstyring. Det juridiske fakultet støtter det klare og forskningsbaserte standpunktet som høringsuttalelsen har tatt på dette punktet.

Med vennlig hilsen

Ragna Aarli
Visedekan for forskning
Juridisk fakultet
Universitetet i Bergen

9.2 Uttalelse fra Håvard Haarstad (Gruppe B) om Fagerbergutvalget utredning

Beklager, jeg kommer meg ikke på møtet, det ble for kort varsel. Jeg sender derfor noen kommentarer her, håper det kan bidra til diskusjonen.

Jeg slutter meg i all hovedsak til uttalelsen slik den står. Den legger vekt på en rekke viktige poenger, som nødvendigheten av å styrke rammene for den frie forskningen i forhold til sektororganisert forskning, innsigelsen mot å legge ned YFF-programmet og annet. Jeg vil foreslå et par mindre endringer, fokusert på forskerutdanning/karrierevei for yngre forskere:

- Når det gjelder opptrapping av forskerutdanningen, side 5, så fokuseres det i hovedsak på nødvendigheten av opptrapping av doktorgradsstipend. Jeg vil si at det er vel så viktig, kanskje viktigere, at finansieringen til postdoktorstillinger trappes opp. Dette nevnes på side 6, men mest i form av en mindre viktig tilleggskommentar. Mitt inntrykk er at det har allerede vært en betydelig opptrapping av doktorgradsstipender, noe som er positivt, men som også har skapt en ubalanse i forhold til tilgjengelige postdoktorstillinger. Samtidig har en postdoktorstilling blitt et nødvendig trinn i forskerstigen. Det er dermed en betydelig ubalanse mellom antall doktorgradsstillinger og postdoktorstillinger, som bare vil økes dersom antall doktorgradsstillinger økes uten at postdoktorstillingene økes tilsvarende. Jeg vil derfor foreslå at nødvendigheten av å øke antall postdoktorstillinger påpekes lengre opp i diskusjonen om "Opptrapping av forskerutdanningen" på side 5, at dette argumentet får en mer prominent plassering.

- Man kan også vurdere å her ta inn en formulering om viktigheten at man tenker mer helhetlig omkring opptrapping av forskerutdanningen. Forskerutdanningen handler ikke lengre bare om doktorgradsstipender, men har blitt en lengre vei gjennom doktorgradsutdanning, postdoktorstilling og ulike rekrutteringsordninger deretter (som YFF, ERC Starting Grant, osv). Man må sikre at det er tilstrekkelig tilgjengelig finansiering i alle disse leddene, slik at talentfulle forskere ikke står uten muligheter etter endt doktor- eller postdoktorstilling og forsvinner fra den offentlige forskningen.

- Argumentet for bedre rammer for den frie forskningen, side 2, kan styrkes ved å påpeke at fri forskning vil gjøre forskerutdanningen mer effektiv, blant annet gjennom at doktorgradsstipendiater og postdoktorer i større grad kan forme sine prosjekter selv etter egne forskningsinteresser (i hvertfall innenfor samfunnsvitenskap og humaniora hvor det har vært tradisjon for dette). I min omkrets er nå slik at mange doktorgradsstipendiater går inn i pre-definerte prosjekter som de har liten eierskap til, noe som går utover gjennomføringsevne og motivasjon.

Vennlig hilsen,

Håvard Haarstad
Postdoktor
Institutt for geografi
Universitetet i Bergen

Universitetsdirektørens kontor

Referanse

2011/9656-SOD

Dato

11.10.2011

Fagerbergutvalget - tilbakemelding frå Det humanistiske fakultet

Vi viser til UiBs utkast til høringsuttale om Fagerbergutvalet si innstilling. Det humanistiske fakultet sluttar seg i stor grad til UiBs utkast og vil i det følgjande berre kome med eit par merknader:

Den første merknaden er knytt til det som vert omtalt under punktet "Forskartunn". Ved Det humanistiske fakultet er det delte meiningar om ei ordning som inneber kanalisering av smådriftsmidlar direkte til den einssilde aktive forskaren. Det er viktig å syte for at gode forskarar og miljø har gode driftsrammer, men fakultetsleiinga er tvilande til om ei slik øyremerking er måten å gjere det på. Fakultetsleiinga sluttar seg såleis til mindretalet på dette punktet, medan nokre av grunneiningane våre er samde med fleirtalet.

Det humanistiske fakultet er vidare særleg nøgd med at vert lagt vekt på humaniora både når det gjeld neste forskingsmelding og når det gjeld utviklinga av forskarutdanninga nasjonalt. Humanistisk forskning har vore utelete frå store tematiske satsingane i regi av Forskingsrådet og fakultetet meiner det er viktig og riktig av UiB å peike på og understreke dette i si uttale til innstillinga.

Venleg helsing

Gjert Kristoffersen
dekan

Trine Moe
fakultetsdirektør

Dette er eit UiB-internt notat som blir godkjend elektronisk i ePhorte

Det humanistiske fakultet
Telefon 55589380
Telefaks 55589383
post@hf.uib.no

Postadresse
Postboks 7805
5020 Bergen

Besøksadresse
Harald Hårfagresgt. 1
Bergen

Sakshandsamar
Sonja Irene Dyrkorn
55589387

Fagerbergutvalgets utredning – høringsinnspill fra Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet mener Fagerbergutvalget har levert en spennende utredning med svært mange gode forslag. Fakultetet støtter i all hovedsak også Universitetet i Bergens høringsuttalelse.

Stor, fri og åpen konkurransearena i Forskningsrådet

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har nytt godt av forskningsmidler allokert til tematisk forskning, slik som f.eks. klimaforskning. Like fullt mener fakultetet at tematisk og geografisk avgrensning er uheldig da det kan begrense nyskapende, langsiktig forskning. Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet støtter derfor Fagerbergutvalgets forslag om å styrke FRIPRO, da innen alle forskningsfelt.

I likhet med universitetet sentralt ser heller ikke fakultetet nytten av å avvikle YFF-ordningen. Denne bør snarere benyttes som et element inn mot 'ERC starting grants'.

Helseforskning

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har i liten grad kommentarer til dette punktet og mener at synspunktene til Det medisinsk-odontologiske fakultet, Det psykologiske fakultet samt Det juridiske fakultet bør legges til grunn for universitetets syn. Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet mener imidlertid at et eget helsefaglig forskningsråd er lite hensiktsmessig da dette kan medføre uheldige avgrensninger mot bredere, men høyst relevant, livsvitenskap.

Resultatbasert finansiering på institusjonsnivå

Hovedutfordringen med resultatbasert omfordeling (RBO) slik ordningen er i dag er at den kun gir økt økonomisk uttelling dersom økning i måloppnåelse er større enn ved de øvrige universiteter. Dette stimulerer neppe til mer langsiktig og nyskapende forskning. Økt andel av eksisterende midler til RBO på institusjonsnivå støttes derfor ikke av Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet.

Kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere - Forskerfunn

Vi anerkjenner mindretallets bekymringer når det gjelder denne ordningen. Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet anser imidlertid dette som en spennende prøveordning. Forutsetningen er naturligvis at denne type midler – som andre – underlegges samme krav til dekningsbidrag dersom de benyttes til stillinger etc.

Opptrapping av forskerutdanningen

Sammenlignet med andre land i den vestlige verden er andelen forskerutdannede i det private næringsliv og offentlig sektor svært liten i Norge. Det foreligger imidlertid et stort behov og fakultetet støtter derfor Fagerbergutvalgets anbefaling på det sterkeste. Vi anser det ikke som et

problem at en rekke av de som rekrutteres til stipendiatstillinger kommer fra utlandet. Disse er berikende for miljøet; en del av disse vil i tillegg søke arbeid innen det norske næringsliv.

Fagerbergutvalget vektlegger økt forskerutdanning for å imøtekomme et voksende behov innen industri og næringsliv og peker særlig på behovet innen teknologi. Fakultetet ønsker å påpeke at det er marginalt skille mellom realister og teknologer i denne sammenheng og at disse ofte rekrutteres inn i samme type stillinger i industri og næringsliv. Dette bør presiseres i høringsuttalelsen. Dersom det foreligger tilsvarende behov i industri og næringsliv for forskerutdannende kandidater innen humaniora og samfunnsvitenskap, bør naturligvis også antall ph.d.- kandidater innen disse områdene økes.

Forskningsbarometer

Men svært begrenset tilgang til sårt tiltrengte forskningsmidler synes det ikke fornuftig å etablere et eget forskningsprogram dedikert forskningsbarometre.

Andre kommentarer

Fakultet mener også at universitetet bør kommentere usikkerheten som avvikling Forskningsfondet skaper samt det uheldige ved at gaveforsterkningsordningen fjernes.

Dag Rune Olsen

Bergen 10.10.2011

dekan

Høringsuttalelse fra Universitetet i Bergen til NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem – Fagerbergutvalgets innstilling

Innspill fra Det medisinsk-odontologiske fakultet

a. Større og åpen konkurransearena i Forskningsrådet

Det medisinsk-odontologiske fakultet støtter forslaget fra Fagerbergutvalget om en styrking av Forskningsrådets ordning med fri prosjektstøtte og at dette må gjelde alle fagområder. Fakultetet støtter derimot ikke forslaget om at YFF-ordningen skal legges ned.

b) Større deler av midlene til helseforskningen og utvalgte departementers støtte til institutter kanaliseres direkte til åpne nasjonale konkurransearenaer

Det medisinsk-odontologiske fakultet foreslår at følgende tekst tas inn i UiBs svar under dette punktet:

“Ressursene til helseforskning i Norge fordeles i dag gjennom Forskningsrådet og de regionale helseforetakene, og i 2010 kom henholdsvis 661 mill kroner fra Forskningsrådet og 458 mill kroner som øremerkede FOU-tilskudd fra Helse- og omsorgsdepartementet. Fagerbergutvalget foreslår at en større andel av de ressursene som i dag fordeles gjennom regionale helseforetak, blir gjenstand for åpen konkurranse gjennom Forskningsrådet eller ved opprettelse av et eget nasjonalt helseforskningsråd. Utvalget mener at det kan stilles spørsmål om dagens ordning er effektiv, og at det bør være nasjonal konkurranse for å sikre at de beste forskningsprosjektene får tildeling.

Helseforetakene har nært samarbeid med de medisinske og helsefaglige fagmiljøene ved universitetene i regionen. UiB samarbeider med helseforetakene, og særlig Helse Bergen. Det regionale samarbeidsorganet mellom Helse Vest, Universitetet i Bergen og Universitetet i Stavanger fordeler forskningsmidler. Forskningsmidlene skal medvirke til å sikre forskningsaktivitet i helseforetakene og øke produktiviteten og kvaliteten i forskningen. Den som søker må være tilsatt ved, eller ha formell tilknytning til et helseforetak i regionen eller en privat ideell institusjon som har avtale med Helse Vest. Dersom en universitetsansatt ikke har et formelt tilsettingsforhold med et helseforetak, kan vedkommende søke midler dersom det er en forankringsavtale mellom vedkommendes fagmiljø og en enhet ved et helseforetak. Mange av universitetets ansatte innenfor aktuelle fagområder har mulighet til å søke midler, og det gjøres i stor grad. Samarbeidet med Helse Vest og Helse Bergen er viktig for UiB. Det bidrar til god forskning, felles bruk av forskningsinfrastruktur, og Helse Vest finansierer mange doktorgradsstipendiater. En noe åpnere håndtering av hvem som kan søke de øremerkede midlene fra Helse- og omsorgsdepartementet enn det som praktiseres i enkelte regioner i dag, ville møte mye av kritikken som har vært fremmet vedørende disse midlene, og ville også kunne åpne for at helseforskning rettet mot Samhandlingsreformen kunne kanaliseres på tilsvarende måte.

Mye helseforskning bygger på omfattende og på mange områder nasjonale helseregistre, biobanker og kostbart vitenskapelig utstyr som helseforetakene og universitetene

samarbeider om. Derfor er det viktig at det er sterke samarbeidsarenaer der representanter fra begge miljøer kan møtes over tid, i faglig samarbeid og i planleggingen av søknader om prosjektstøtte. Helse- og omsorgsdepartementet peker også på behovet for nært forskningsstrategisk samarbeid mellom universiteter og helseforetak for å styrke translasjonell medisin og klinisk forskning.

Samarbeidet mellom UiB og helseforetakene har vært en forskningsmessig suksess, ikke minst med tanke på oppbygging internasjonalt ledende forskningsmiljøer og utnyttelse av infrastruktur som både har regional og nasjonal karakter. Erfaringen fra andre deler av landet er sammenfallende, og organiseringen av helseforskningen har slik sett gitt rom for arenaer som gjensidig har styrket kvaliteten på forskningen på disse fagfeltene i Norge. Ordningen har også til en viss grad kompensert for at finansieringen av helseforskning i Norge har vært lav sammenlignet med det man ser i mange andre land. UiB synes derfor ikke at det er naturlig at Fagerberg utvalgets forslag om en styrking av en stor, fri og åpen konkurransearena i Forskningsrådet for helseforskningens del knyttes til en overføring av midler som i dag går til de regionale helseforetakene.”

c) Styrking av resultatbasert finansiering på institusjonsnivå

Det medisinsk-odontologiske fakultet er enig i at en generell utbygging av de resultatbaserte indikatorene i tildelingen av ressurser til universitetene ikke er ønskelig, men støtter Fagerbergutvalgets påpekning om at rammen for den resultatbaserte omfordelingen (RBO) blir åpnet, slik at det blir gitt mer ressurser med økning i oppnådde resultater. Fakultetet støtter videre forslaget fra Det psykologiske fakultet om at man burde stimulere til avlagte doktorgrader premieres på samme måte som i modellen man har på undervisningssiden, dvs at den ikke inngår som del av RBO der man kan risikere at resultatmidlene går ned, selv om en har økning i avlagte doktorgrader.

d) En midlertidig prøveordning for kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere (Forskerfunn)

Det medisinsk-odontologiske fakultet støtter ikke forslaget fra Fagerbergutvalget på dette punktet. Tildelinger gjennom en slik ordning bør heller skje til institusjons- eller fakultetsnivået. På en slik måte kan detaljstyring og administrative omkostninger reduseres.

e) Opptrapping av forskerutdanningen

Det medisinsk-odontologiske fakultet støtter Fagerbergutvalgets forslag om en klar økning i antall PhD-kandidater i årene som kommer. Det er vanskelig å uttale seg om det nivået som er foreslått er riktig, men all erfaring tilsier at behovet og etterspørselen fra helsevesenet og andre deler av offentlig sektor, samt næringslivet vil øke.

Fakultetet stiller seg undrende til avsnittet som omtaler rekruttering av PhD-kandidater i Danmark og konsekvensene av dette. Det er vår erfaring at utenlandske PhD-kandidater er berikende både for forskerutdanningen og de forskningsmiljøene de inngår i. Fakultetet

mener derfor at UiB i høringsuttalelsen heller bør synliggjøre at internasjonalisering og forskerutveksling anses som et gode.

Fakultetet støtter formuleringen i utkastet til høringsuttalelse om av man i neste forskningsmelding tar opp behovet i arbeidslivet for kandidater med phd-grad, men kan ikke finne støtte verken i Fagerbergutvalgets forslag eller ellers om at dette bare er nødvendig for kandidater med samfunnsvitenskapelig og humanistisk doktorgrad. Tvert i mot betoner utvalget behovet innenfor teknologiske fag, og skal en slik gjennomgang ha verdi må det skje for kandidater fra alle fagfelt.

Fakultetet støtter høringsutkastets formuleringer om at det er et stort behov for å øke antallet stillinger for postdoktorer.

f) Forskningsbarometer

Det medisinsk-odontologiske fakultet støtter ikke forslaget om et nytt program i Forskningsrådet knyttet til å utvikle et forskningsbarometer.

g) Andre kommentarer

Det medisinsk-odontologiske fakultet støtter Det psykologiske fakultets innspill om at UiB i høringsuttalelsen bør kommentere både foreslått avvikling av Fondet for forskning og nyskaping, og avviklingen av ordningen med gaveforsterkningsmidler i Statsbudsjettet, samt behovet for å styrke midler til grunnforskning i tråd med det opprinnelige formålet for Forskningsfondet.

Kommentarer fra Det psykologiske fakultet til utkast til høringsuttalelse fra Universitetet i Bergen til NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem – Fagerbergutvalgets innstilling

Vi viser til brev av 3.10.2011 med invitasjon til å kommentere utkast til høringsuttalelse fra UiB innen 10.10.2011. Den korte fristen har gjort det noe vanskelig å ha en bred diskusjon i fakultetsstyret og forskningsutvalg, men en har fått en del innspill fra institutt, forskningsutvalgs- og fakultetsstyremedlemmer.

Fakultetet vil kort kommentere hovedpunkter og fremlegg i tilsendt høringsutkast:

1. Større og åpen konkurransearena i Forskningsrådet

Fakultetet støtter sterkt forslag om styrking av Fri prosjektstøtte (FRIPRO) i Forskningsrådet for alle fagområder.

Fakultetet mener at YFF-ordningen som foreslås nedlagt i Fagerbergutvalgets innstilling, og som foreslås videreført på ordinær måte i UiBs høringsutkast heller kan foreslås å videreutvikle. Dette kan bli en ordning der godt evaluerte søkere til ERC Starting Grants, men som ikke får endelig tildeling, mottar nasjonale "YFF" midler. Dette vil kunne begrense antall evalueringskomiteer og administrativt komitéarbeid for forskere til fordeling av begrensede nasjonale midler og samtidig stimulere flere til å søke internasjonalt og stimulere gode karriereveier.

2. Større deler av midlene til helseforskningen og utvalgte departementers støtte til institutter kanaliseres direkte til åpne nasjonale konkurransearenaer

Ressursene til helseforskning i Norge fordeles i stor grad med direkte bevilgning til de regionale helseforetakene og der 458,8 mill kr (2010) er øremerket til forskning fra Helse- og omsorgsdepartementet. Vi mener at en ikke i UiBs høring skal kommentere hva foretakene selv fordeler internt til forskning/utvikling og nødvendig kompetanseheving lokalt og regionalt i foretakene, men forholde seg til uttalelse vedr departementets øremerkede midler til forskning.

Forskningsrådet fordelte 661 mill. kroner til helsefaglig forskning, og totalt går 24 % av midlene til helseforskning gjennom Forskningsrådet. Finansiering av helseforskning har generelt vært lav i Norge sammenlignet internasjonalt, og et av hovedproblemene er manglende ressurser til fri prosjektstøtte som bør styrkes betydelig i Forskningsrådet. I tillegg burde Forskningsrådet kunne bidra til nasjonalt vurdering av store kliniske prosjekter som normalt vil dekke flere helseregioner og vanskelig kan håndteres i de regionale samarbeidsorgan. En vil da kunne både styrke nasjonal konkurranse og ha en bredere internasjonal evaluering av storprosjekter

Helseforetakene har nært samarbeid med de medisinske og helsefaglige fagmiljøene ved universitetene i regionen. UiB samarbeider meget bra med helseforetakene, og særlig Helse Bergen. Det regionale samarbeidsorganet mellom Helse Vest, Universitetet i Bergen og Universitetet i Stavanger fordeler forskningsmidler. Forskningsmidlene skal medvirke til å sikre forskningsaktivitet i helseforetakene og øke produktiviteten og kvaliteten i forskningen.

Samarbeidet med Helse Vest og Helse Bergen er svært viktig for fakultetet og fungerer meget bra. Det bidrar til god forskning, felles bruk av forskningsinfrastruktur, og Helse Vest finansierer mange doktorgradsstipendiater innefor flere fagområder og også regionalt i mindre helseforetak der en har behov for klinisk forskningskompetanse lokalt. Kommentarene i høringsutkastet om at de regionale midlene skulle være uheldig for kvalitetsutvikling i regionen ikke er i tråd med fakultetets erfaring. Blant annet har en av UiBs to forskere med ERC Advanced Grant i mange år fått tildeling og bygget opp infrastruktur i et

utmerket samarbeid med helseforetaket, og der tildelingen har bidratt sterkt til å kunne kvalifisere seg til SFF- og internasjonale søknader. Vi kan ikke se at det er statistikk eller faktagrunnlag for å hevde at forskere ved UiB som søker samarbeidsorganet om finansiering i mindre grad søker i Forskningsrådet og internasjonalt enn andre fagområder ved UiB. Helse Vest allokterer atskillig mer midler til forskning og utvikling enn departementets øremerkede forskningsmidler noe en har sett er nødvendig for å bygge opp fagområder lokalt/regionalt til å nå et nasjonalt/internasjonalt konkurransenivå.

Fakultetet er enig i at det er meget viktig å styrke den nasjonale konkurransearena knyttet til frie prosjekter innenfor Life Science området i Forskningsrådet, men ikke på bekostning av hva regionale helseforetak gjør for å styrke lokal kompetanse.

Det bør nevnes generelt at alle sektordepartementer i større grad bør kanalisere forskningsmidler gjennom Forskningsrådet slik at en får en bedre kvalitetssikring av prosjektevaluering og nasjonal konkurransearena.

Styrking av resultatbasert finansiering på institusjonsnivå

I høringsutkastet ønsker UiB generelt ikke en videre utbygging av de resultatbaserte indikatorene i tildelingen av ressurser til universitetene, men støtter Fagerbergutvalgets påpekning om at rammen for resultatbaserte omfordelingen (RBO) blir åpnet, slik at det blir gitt mer ressurser med økning i oppnådde resultater. Fakultetet mener at en burde stimulere til av avlagte doktorgrader premieres på samme måte som i modellen en har på undervisningssiden, dvs at den ikke inngår som del av RBO der en kan risikere at resultatmidlene går ned selv om en har økning i avlagte doktorgrader, men at heller tildelingen øker jevnt i forhold til antall avlagte dr grader. Dette vil gi en sikrere resultatramme/premiering for ph.d.-utdanning og spesielt for universitetene som har hovedtyngden av ansvaret for ph.d.-utdanningen uavhengig av hvor kandidatene er finansiert eller lokalisert.

I følge utvalget er den norske ordningen relativt beskjeden, og den resultatbaserte finansieringen av forskningen har ikke økt på mange år, selv om produktiviteten har økt kraftig. Utvalget mener dette har svekket både ordningen og incentivene.

En midlertidig prøveordning for kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere (Forskerfunn)

Utvalget foreslår en prøveordning for automatisk tildeling av driftsmidler til aktive forskere basert på prestasjoner, på grunnlag av publisering og avlagte doktorgrader. Fakultetet kan ikke se at det er hensiktsmessig med direkte bevilgninger fra departementet til enkeltforskere, og mener at en eventuell tildeling da bør være på institusjon/fakultets/instituttnivå for så å kunne fordeles til de aktuelle aktive forskere. Ordninger med svært mange øremerkede midler hvert år direkte til enkeltforskere gir også betydelige administrative kostnader for oppfølging.

Opptrapping av forskerutdanningen

Økt etterspørsel fra næringsliv og offentlig sektor tilsier at det er trengs en vesentlig økning i antall kandidater i årene framover Fakultetet mener at UiB bør aktivt fremme at vi vil bidra til økt forskerutdanning under forutsetning av fullfinansiering av kandidatene

Fakultetet mener at hele avsnittet vedrørende det danske Folketingets synspunkter på utenlandske ph.d.-kandidater (og innvandring) tas ut fra høringsutkastet. Norge bør bidra til internasjonalisering og global kunnskapsutvikling i større grad enn en gjør i dag – og Fagerbergutvalget fremhever at over 60% av utenlandske statsborger med doktorgrad blir

boende i Norge, og tre fjerdedeler oppgir at de ikke har planer om å forlate landet. I tillegg drar norske forskningsmiljøer og næringsliv stor nytte av samarbeid med kandidater som har doktorgradsutdanning fra Norge og som etterpå flytter til andre land

Fakultetet kan støtte en anbefaling at en i neste forskningsmelding tar opp behovet i arbeidslivet for kandidater med phd fra alle fagområder (ikke bare for kandidater med samfunnsvitenskapelig og humanistisk doktorgrad). Størstedelen av det psykologiske fakultetets doktorgrader (psykologi, pedagogikk, arbeids/organisasjon, utviklingsforskning, helsefremmende arbeid) og også jus vil alle tradisjonelt være kategorisert innenfor de to nevnte disiplinområdene som fremheves i høringsutkastet, men en kartlegging av behov må dekke alle fagområder og uavhengig av om kandidatene i hovedsak er norske eller har norsk mastergrad. I Fagerbergutvalgets analyser fremheves spesielt behovet bl a innenfor teknologiske fag.

Fakultetet støtter høringsutkastet i å påpeke det store behov for å øke antallet stillinger for postdoktorer. Det bør være et rimelig forholdstall mellom antallet stipendiat- og postdoktorstillinger, og det er viktig å vurdere og fremme tiltak for stipendiatstillinger og postdoktorer i sammenheng.

Forskningsbarometer

Fakultetet er også helt enig at en ikke fremmer et nytt forskningsprogram knyttet til å utvikle et forskningsbarometer. Hovedfokus må være å styrke frie forskningsprosjekter.

Andre kommentarer

Midlene i Fondet for forskning og nyskaping skulle opprinnelig ha som hovedformål å finansiere langsiktig grunnleggende forskning, men over tid har departementet gjort justeringer slik at fondet også brukes til å finansiere veksten i kontingenten til FP7. Fakultetet mener UiB i høringsuttalelsen bør kommentere både foreslått avvikling av Fondet (og ev avvikling av gaveforsterkningsmidler) i Statsbudsjettet og behovet for å styrke midler til grunnforskning i tråd med det opprinnelige formålet for Forskningsfondet.

Kommentarer fra Studentparlamentet til Universitetet i Bergens høringsuttalelse: NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem – Fagerbergutvalgets innstilling

Kollegiesekreteriatet

Deres referanse:

2011/9656-SÅD

Dato:

11.10.2011

Studentparlamentet ønsker å takke for muligheten til å bli hørt og komme med kommentarer til Universitetet i Bergens høringsuttalelse om NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem – Fagerbergutvalgets innstilling. SP-UiB stiller seg bak høringsuttalelsen, og mener at den inneholder svært viktige poenger. SP-UiB er enige i konklusjonene i høringsuttalen, og vi ønsker å påpeke manglende fokus på utdanning i sammenheng med forskning.

Som det blir påpekt på slutten av UiBs høringsuttalelse så har Fagerbergutvalget gitt lite oppmerksomhet på de samfunnsmessige effektene ved forskningen. Sammenhengen mellom utdanning og forskning er viktig, særlig i høyere utdanning og ved UiB. Dette synes vi kunne ha blitt omtalt mer i Fagerbergutvalgets innstilling, selv om - som det blir påpekt av UiB- effektene ikke på noen lett måte kan kvantifiseres i enkle parametere.

SP-UiB støtter målet om å utdanne 2000 kandidater i 2020, men mener at Fagerbergutvalgets forslag ikke ser rekrutteringsprosessen i et vidt nok perspektiv. Skal man sikre god rekruttering av nok forskere, er det viktig at studenter også på lavere grad blir kjent med forskning. Fokus på god forskningsbasert utdanning og studentaktiv forskning hos institusjonene er viktig for å utdanne gode forskere og for å gjøre studenter interessert i forskning. Institusjonene må legge til rette for, og oppfordre studenter til å involvere seg i forskningsprosjekter. Eksempler på studentaktiv forskning er å skrive oppgave tilknyttet et forskningsprosjekt, eller ha studenter som forskningsassistenter.

Vedtatt av Studentparlamentets arbeidsutvalg, 11. oktober, 2011.